

Lieta C-253/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 20. aprīlis

Iesniedzējtiesa:

Landgericht Dortmund (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 13. marts

Prasītāja:

*ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein–
Westfalen GmbH*

Atbildētājs:

Land Nordrhein–Westfalen [Ziemeļreinas–Vestfālenes federālā
zeme]

Pamatlietas priekšmets

Konkurence – Aizliegta vienošanās – Direktīva 2014/104/ES – Zaudējumu
atlīdzināšana – Prasījumu par aizliegtas vienošanās nodarītā kaitējuma
atlīdzināšanu cedēšana – *Locus standi* – Piedziņa kolektīvās prasībās

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Savienības tiesības, it īpaši LESD 101. pants, LES 4. panta 3. punkts,
Pamattiesību hartas 47. pants, kā arī Direktīvas 2014/104/ES 2. panta 4. punkts,
3. panta 1. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tām ir pretrunā tāda dalībvalsts
tiesību interpretācija un piemērošana, kas personai, kurai varētu būt nodarīts

“(1) Šis likums nosaka tiesības sniegt ārpustiesas juridiskos pakalpojumus Vācijas Federālajā Republikā. Tā mērķis ir aizsargāt juridisko pakalpojumu saņēmējus, tiesiskos darījumus un tiesību sistēmu pret nekvalificētiem juridiskajiem pakalpojumiem. [..]”

§ 2 Juridisko pakalpojumu likums (Juridiskā pakalpojuma definīcija)

“(2) Juridisks pakalpojums ir [..] trešo personu prasījumu piedziņa vai tādu prasījumu piedziņa, kas cedēti piedziņai citu interesēs, ja prasījumu piedziņa tiek veikta kā patstāvīgs darījums [..]”

§ 3 Juridisko pakalpojumu likums (Tiesības sniegt ārpustiesas juridiskos pakalpojumus)

“Patstāvīga ārpustiesas juridisko pakalpojumu sniegšana ir atļauta tikai tādā apmērā, kāds ir paredzēts šajā likumā vai citos likumos.”

§ 10 Juridisko pakalpojumu likums (Juridiskie pakalpojumi, pamatojoties uz īpašām ekspertzināšanām)

“(1) Fiziskas un juridiskas personas [..], kas ir reģistrētas atbildīgajā iestādē (reģistrētas personas), pamatojoties uz īpašām ekspertzināšanām, drīkst sniegt juridiskos pakalpojumus šādās jomās: 1. Parādu piedziņas pakalpojumi (2. panta 2. punkta pirmais teikums) [..]”

§ 11 Juridisko pakalpojumu likums (Īpašas ekspertzināšanas, profesiju nosaukumi)

“(1) Parādu piedziņas pakalpojumu veikšanai ir nepieciešamas īpašas ekspertzināšanas tajās tiesību jomās, kas ir saistītas ar pieprasīto parādu piedziņas darbību [..]”

Rechtsdienstleistungsverordnung [Juridisko pakalpojumu noteikumi], it īpaši 2. un 4. pants

Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen [Likums pret konkurences ierobežojumiem], it īpaši 32., 32.b un 33. pants

Bürgerliches Gesetzbuch [Vācijas Civilkodekss], it īpaši 134. un 398. pants

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāja, pamatojoties uz cedētajām tiesībām, 2020. gada 31. martā celtajā prasībā pieprasa atlīdzināt aizliegtas vienošanās nodarīto kaitējumu kopumā 32 Vācijas, Beļģijas un Luksemburgas kokzāģētavu (turpmāk tekstā – “cedenti”) vārdā. Tā pārmet atbildētājam, ka tā, pārkāpjot LESD 101. pantu, vismaz laika periodā no 2005. gada 28. jūnija līdz 2019. gada 30. jūnijam saskaņoja skujkoku baļķu (turpmāk tekstā – “baļķi”) cenas sev un citiem mežu īpašniekiem Ziemeļreīnā-

Vestfālenē. Mežu īpašnieki savu precī nepiedāvāja tirgū paši, bet gan pilnvaroja atbildētāju viņu vietā pārņemt baļķu tirgošanu. Atbildētāja šādā veidā ar pircējiem vienojās ne tikai par savu baļķu cenām, bet arī par citu iesaistīto mežu īpašnieku baļķu cenām, un piedāvāja tos tirgū.

- 2 *Bundeskartellamt* [Federālais karteļu birojs] šajā saistībā vairākus gadus veica izmeklēšanu un 2009. gadā nolēmumā federālajai zemei, kas ir atbildētāja šajā lietā, noteica konkrētas robežvērtības kokmateriālu tirdzniecības kooperatīviem, kā arī pasākumus, lai mazinātu tirgus pozīciju.
- 3 Kokzāģētavas pieprasa atlīdzināt kaitējumu, kas tām esot nodarīts kopš 2005. gada 28. jūnija, iegādājoties baļķus no Ziemeļreinas-Vestfālenes par, kā tās apgalvo, aizliegtās vienošanās dēļ noteiktajām pārāk augstajām cenām. Prasījums balstās uz vairākiem simtiem tūkstošu pirkumu, ko veikuši cedenti.
- 4 Katrs no tiem pilnvaroja prasītāju, kura kā t.s. juridisko pakalpojumu sniedzēja ir licencēta saskaņā ar Juridisko pakalpojumu likumu, īstenojot prasījumus un cedēja tai savus prasījumus izpildes nolūkā. Prasītāja cedentu prasījumus īsteno apvienotā veidā savā vārdā un uz sava rēķina, bet cedentu labā, vispirms ārpus tiesas un tagad arī tiesā, *Landgericht Dortmund* [Dortmundes apgabaltiesā], kur to pārstāv advokāts. Pretī cedenti tai ir apsolījuši honorāru panākumu gadījumā. Prasītāju pārstāv juridisko pakalpojumu reģistrā reģistrēta "kvalificēta persona", Vācijas jurists, kas ir sekmīgi nokārtojis abus valsts eksāmenus, ir tiesīgs ieņemt tiesneša amatu un ir reģistrēts kā advokāts. Prasītāja licencēšanas iestādei detalizēti paskaidroja un apliecināja savu darbības jomu un savas ekspertzināšanas.
- 5 Atbildētāja lūdz noraidīt prasību; tā uzskata, ka apvienotā pārdošana baļķu cenas esot pat pazeminājuši un tātad veicinājuši zāģēšanas nozari. Taču galvenokārt atbildētāja balstās uz to, ka, cedējot zaudējumu atlīdzināšanas prasījumus prasītājam, tiek pārkāpts Juridisko pakalpojumu likums, un cesija ir spēkā neesoša, tāpēc prasītājam neesot *locus standi*.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Vācijā it īpaši masveida vai izkļiedēta kaitējuma gadījumos prasījumi tiek īstenoti, izmantojot t.s. cesijas modeļus, ko sauc arī par piedziņu kolektīvās prasībās, kurās prasījuma tiesības tiek īstenotas, tos apvienojot. Tas nozīmē, ka iespējamie cietušie savus iespējamus prasījumus cedē saskaņā ar Juridisko pakalpojumu likumu reģistrētam juridisko pakalpojumu sniedzējam, kurš tos apvieno un īsteno savā vārdā, uz sava rēķina cedentu labā, pretī (panākumu gadījumā) saņemot komisijas maksu.
- 7 Šī pieeja tiek akceptēta *Bundesgerichtshof* [Federālās Augstākās tiesas] judikatūrā dažādās tiesību jomās, proti, īres tiesībās, attiecībā uz aviopasažieru tiesību īstenošanu, kā arī zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar t.s. dīzeļdegvielas/emisiju skandālu. Aizliegtas vienošanās nodarītā kaitējuma

atlīdzināšanas tiesību jomā un tajā it īpaši “stand-alone” lietās pirmās instances tiesu judikatūra cesijas modeli uzskata par nepieļaujamu; Federālajai Augstākajai tiesai vēl nav bijusi iespēja sniegt viedokli šajā saistībā.

- 8 Saskaņā ar Vācijas Civilt kodeksa 398. panta vispārējo noteikumu arī zaudējumu atlīdzības prasījumu var cedēt, piemēram, parādu piedziņas pakalpojumu sniedzējam piedziņas nolūkā. Šajā saistībā parādu piedziņas pakalpojumu sniedzēji ir licencēti juridisko pakalpojumu sniedzēji, kuriem ir piešķirta parādu piedziņas atļauja. Pamatojoties uz šo atļauju, tie drīkst piedzīt (piedziņas nolūkā cedētos) prasījumus juridisko pakalpojumu saņēmēju vārdā, Juridisko pakalpojumu likuma 10. panta 1. punkta pirmā teikuma 1. apakšpunkts kopā ar Juridisko pakalpojumu likuma 2. panta 2. punkta pirmo teikumu. Ja nav parādu piedziņas atļaujas, tad prasījumu piedziņa ir aizliegta un cesija – spēkā neesoša. Parādu as atļauju izsniedz valsts licencēšanas iestādes uz iesnieguma pamata pēc licences piešķiršanas procedūras īstenošanas, pamatojoties uz apliecinātām ekspertzināšanām (Juridisko pakalpojumu likuma 11., 12. pants).
- 9 Šāda parādu piedziņas atļauja ietver ārpustiesas prasījumu piedziņu. Taču augstākās instances judikatūrā ir atzīts, ka parādu piedziņas pakalpojumu sniedzēji principā drīkst piedzīt prasījumus arī tiesas procesā, ja viņus tajā pārstāv advokāts. Parādu piedziņas pakalpojumu sniedzēji principā drīkst iekasēt vairāku cietušo prasījumus reizē vienā tiesas procesā. (*Bundesgerichtshof*, spriedums, 2022. gada 13. jūnijs, VIa ZR 418/21, *juris*, 11. un nākamie punkti, 51. un nākamie punkti – *financialright*; *Bundesgerichtshof*, spriedums, 2021. gada 13. jūlijs, II ZR 84/20, *juris*, 20. punkts, 49. un nākamie punkti – *Airdeal*). Tas galvenokārt attiecas uz modeļiem, kuros parādu piedziņas pakalpojumu sniedzēji pārņem prasījumu piedziņas izmaksas un atlīdzību saņem tikai panākumu gadījumā; *Bundesgerichtshof* arī to uzskata par pieļaujamu (*Bundesgerichtshof*, spriedums, 2021. gada 13. jūlijs, II ZR 84/20, *juris*, 48. punkts – *Airdeal*).
- 10 Dažādas Vācijas tiesas uzskata, ka iespēju parādu piedziņas pakalpojumu sniedzējiem īstenot prasījumu tiesības, pamatojoties uz cedētām tiesībām, nevar piemērot aizliegtas vienošanās nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas prasījumiem. *Landgericht Stuttgart* [Štutgartes apgabaltiesa] pamatlietai paralēlā tiesvedībā to pamatoja ar to, ka aizliegtas vienošanās nodarīta kaitējuma atlīdzināšanas tiesības cita starpā arī Eiropas aizliegto vienošanos tiesību regulējuma attīstības dēļ ir īpaši kompleksas un parasti izraisa interešu konfliktus. Turklāt parādu piedziņas pakalpojumu sniedzēji, neraugoties uz to likumam atbilstošo ekspertzināšanu apliecinājumu, šajā jomā parasti nav zinoši (skat. *Landgericht Stuttgart*, spriedums, 2022. gada 20. janvāris, 30 O 176/19, *juris*, 88. un nākamie punkti – *Rundholzkartell Baden-Württemberg*; *Landgericht Mainz*, spriedums, 2022. gada 7. oktobris, 9 O 125/20 – *Rundholzkartell Rheinland-Pfalz*, *juris*).
- 11 Iesniedzējtiesas palātas ieskatā šis uzskats katrā ziņā ir pareizs tad, ja runa ir par “stand-alone” lietu, kā tas ir šeit. Proti, šajā gadījumā ir nepieciešama daudzu, ne tieši ar civiltiesībām saistītu aspektu kompleksa . Šādos gadījumos šķiet, ka iespējamo ārpustiesas darbību robeža saskaņā ar Juridisko pakalpojumu likuma

2. panta 2. punktā noteikto parādu piedziņas pakalpojumu jēdzienu, proti, ar prasījumu piedziņu saistīta juridiska pārbaude un konsultācija, ko veic profesionālis Juridisko pakalpojumu likuma 11., 2. panta kopā ar 2. un 4. pantu izpratnē, tiek stipri pārsniegta.
- 12 Tā kā saskaņā ar Vācijas Civilkodeksa 134. pantu darījums, kas ir pretrunā likumā noteiktam aizliegumam, ir spēkā neesošs, tad šeit tā sekas būtu arī cesijas spēkā neesamība. Šī aizliegtās vienošanās radītā kaitējuma atlīdzināšanas prasība šī iemesla dēļ būtu jānoraida bez tālākas lietas izskatīšanas, jo nav *locus standi*.
- 13 Citu pieļaujamu un tikpat piemērotu iespēju īstenot aizliegtas vienošanās nodarīta masveida vai izklīdēta kaitējuma atlīdzības prasījumu tiesības Vācijā nav. Prasījumiem par aizliegtas vienošanās nodarītu kaitējumu nav piemērojama kolektīvo prasību direktīva, kas Vācijā vēl nav transponēta (Direktīvas 2020/1828 2. panta 1. punkts kopā ar I pielikumu), un valsts tiesībās paredzētā kolektīvā prasība saskaņā ar Likuma pret konkurences ierobežojumiem 33. panta 4. punktu nav piemērojama zaudējumu atlīdzības prasījumiem.
- 14 Izklīdēti zaudējumi parasti ir zaudējumi, kuriem ir raksturīgs tas, ka katram cietušajam nodarītais kaitējums ir neliels, taču, sasummējot visiem cietušajiem nodarīto kaitējumu, rodas liela zaudējumu summa; katra indivīda zaudējumi ir tik nelieli, ka par tiem nelabvēlīgas izmaksu riska un ieguvumu attiecības dēļ no ekonomiskā saprāta viedokļa prasība tiesā netiek iesniegta. Arī tādiem cietušajiem, kuriem ar aizliegtu vienošanos nodarīti zaudējumi, piemēram, 200 000 līdz 300 000 EUR apmērā, speciālo izmaksu un riska struktūru dēļ procesā par aizliegtas vienošanās nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu Vācijā vienīgā ekonomiski lietderīgā un praktiskā iespēja pieprasīt šo zaudējumu atlīdzināšanu ir piedziņa kolektīvās prasībās.
- 15 Taču iesniedzējtiesas palāta, pamatojoties uz Juridisko pakalpojumu likuma noteikumiem, vismaz “stand-alone” lietās, kā tas ir šajā gadījumā, uzskata – ir jāpieņem, ka cesijas ir spēkā neesošas. Šīs lietas iznākums tādējādi ir atkarīgs no atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem. Ja Tiesa nonāktu pie rezultāta, ka Savienības tiesības neliedz piemērot aprakstīto Juridisko pakalpojumu likuma interpretāciju, tad šī interpretācija nozīmētu, ka cesijas ir spēkā neesošas un visa prasība ir jānoraida.
- 16 Taču ja Tiesa nonāks pie rezultāta, ka uz jautājumiem ir jāsniedz apstiprinoša atbilde un ka Savienības tiesības liedz piemērot aprakstīto Juridisko pakalpojumu likuma interpretāciju, tad, tā kā pēc palātas uzskatiem ir izslēgta interpretācija saskaņā ar Savienības tiesībām, kura no valsts tiesību viedokļa ir *contra legem* (šajā saistībā skat. Tiesa, spriedums, 2006. gada 4. jūlijs, *Adeneler u.c.* C-212/04, EU:C:2006:443, 110. punkts, 2020. gada 4. marts, *Bank BGŻ BNP Paribas*, C-183/18, EU:C:2020:153, 67. punkts, un it īpaši 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, ECLI:EU:C:2021:800, 72. punkts), Juridisko pakalpojumu likums šajā lietā būtu jāatstāj nepiemērots, kā rezultātā cesija būtu jāuzskata par spēkā neesošu.

- 17 Palātai ir šaubas par to, vai piedziņas aizliegums attiecībā uz aizliegtas vienošanās radītu zaudējumu atlīdzības prasījumiem, it īpaši “stand-alone” lietās, atbilst Savienības tiesībām. Saskaņā ar Vācijas tiesu, kas izskata aizliegtas vienošanās nodarīta kaitējuma prasījumus, judikatūru no Juridisko pakalpojumu likuma izrietošais piedziņas aizliegums attiecībā uz aizliegtas vienošanās nodarīta kaitējuma atlīdzināšanas prasījumiem palātas ieskatā (1.) pārkāpj Direktīvu 2014/104, (2.) Savienības tiesību efektivitātes principu un (3.) tiesību efektīvas aizsardzības principu.
- 18 1. Vispirms pastāv šaubas par to, vai piedziņas aizliegums attiecībā uz aizliegtas vienošanās nodarīta kaitējuma atlīdzības prasījumiem ir savienojams ar Direktīvas 2014/104/ES 3. panta 1. punktu kopā ar 2. panta 4. punkta trešo alternatīvu. Šeit noteikumi, kuri piemērojami *ratione temporis*, apstiprina pastāvīgajā judikatūrā atzītās cietušo tiesības saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par aizliegtas vienošanās nodarīto kaitējumu un ietver arī personu, “kas ir pārņēmusi iespējamās cietušās personas tiesības, tostarp personu, kas ir pārņēmusi tās prasījumu”.
- 19 Direktīvas 2014/104 3. panta 1. punkts nosaka, “ka ikvienai fiziskai vai juridiskai personai, kurai nodarīts kaitējums konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā, ir iespēja prasīt un saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu.” Šīs tiesības saņemt pilnīgu zaudējumu atlīdzinājumu ir arī tam, kam cietušais ir cedējis savas tiesības. Direktīvas 2014/104/ES 2. panta 4. punkta trešajā alternatīvā skaidri definētas zaudējumu atlīdzināšanas prasības kā “prasība saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuru [...] fiziska vai juridiska persona, kas ir pārņēmusi iespējamās cietušās personas tiesības, tostarp persona, kas ir pārņēmusi tās prasījumu, valsts tiesā iesniedz prasību par zaudējumu atlīdzināšanu”.
- 20 Palātas ieskatā tieši trešās alternatīvas iekļaušana Direktīvas 2014/104 2. panta 4. punktā liecina par to, ka Eiropas likumdevējs ir ņēmis vērā tādu cesijas modeli kā šajā lietā un iekļāvis to kā līdzekli efektīvai prasījumu tiesību īstenošanai papildus jau otrajā alternatīvā paredzētajiem noteikumiem par pārstāvības tiesībām.
- 21 Direktīvā 2014/104 paredzētā cesijas modeļa aizsardzība šķiet nepieciešama arī, lai sasniegtu direktīvas mērķus, proti, “nodrošināt, lai ES konkurences noteikumu pārkāpumu rezultātā cietušajām personām būtu pieejami efektīvi mehānismi pilnas atlīdzības saņemšanai par tām nodarīto kaitējumu” (Komisijas Priekšlikumsdirektīvai 2014/104, COM(2013) 404 final, 5. lpp.).
- 22 Citās dalībvalstīs, piemēram, Nīderlandē, Austrijā un Somijā, cesijas modeļi tiek atzīti kā prasījumu tiesību īstenošanas iespēja. Šāds Vācijā pastāvošs aizliegums ietekmētu efektīvu un vienotu konkurences tiesību piemērošanu un vienlaikus varētu nevēlami sekmēt “forum shopping”.
- 23 Gandrīz vienlaicīgi ar Direktīvas 2014/104 publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī* ģenerāladvokāts Tiesā lietā *CDC Hydrogen Peroxide* uzsvēra, ka parādu piedziņas

pakalpojumu sniedzējas kā prasītājas parādīšanās lietā, kā “mērķis ir apvienot līdzekļus, pamatojoties uz tiesībām par to zaudējumu atlīdzību, kuri ir saistīti ar Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem, manuprāt, atspoguļo to, ka sarežģītāku konkurences ierobežojumu gadījumā nav saprātīgi pašām cietušajām personām individuāli vajāt vairākus šāda veida ierobežojumu autorus” (ģenerālvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumi, 2014. gada 11. decembris, C-352/13, EU:C:2014:2443, 29. punkts). Ar to ģenerālvokāts skaidri precizēja, ka šķietami pastāv arī spēcīga racionāla nepieciešamība apvienot prasības parādu piedziņas cesijas ceļā.

- 24 2. Turklāt pastāv šaubas par to, vai piedziņas aizliegums attiecībā uz aizliegtas vienošanās nodarīta kaitējuma atlīdzības prasījumiem ir savienojams ar LESD 101. panta un LES 4. panta 3. punktā paredzēto efektivitātes principu.
- 25 LESD 101. pantam ir tieša iedarbība starp privātpersonām un rada tām tiesības, kas valsts tiesām ir jāievēro. Aizliegtas vienošanās aizlieguma lietderīgā iedarbība saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru pieprasa, ka “katrs” var pieprasīt pilnīgu tādu zaudējumu atlīdzību, kas viņam ir nodarīti aizliegtas vienošanās pārkāpuma dēļ (Tiesas pastāvīgā judikatūra, spriedumi, 2001. gada 20. septembris, *Courage*, C-453/99, EU:C:2001:465, 23. punkts, 26. un nākamais punkts, 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi*, C-295/04, EU:C:2006:461, 90. un nākamais punkts, 95. punkts, 100. un nākamais punkts, 2019. gada 12. decembris, *Otis*, C-435/18, EU:C:2019:1069, 22. punkts, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 32. punkts).
- 26 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts tiesām, kurām atbilstoši to kompetencei ir jāpiemēro Savienības aizliegtas vienošanās tiesību normas, ir jārūpējas, ka ar Savienības tiesībām piešķirto tiesību īstenošana nav praktiski neiespējama vai pārmērīgi sarežģīta; dalībvalstu procesuālo autonomiju var ierobežot arī augstāka juridiskā spēka Savienības tiesību aktu prasības. Valsts tiesām ir jānodrošina ne tikai Savienības tiesību “pilnīga iedarbība” un jāargā tiesības, kuras ar LESD 101. pantu tiek piešķirtas katram indivīdam, bet arī jānovērš Savienības tiesību pilnīgas iedarbības samazināšanās, pavājināšanās un pat apdraudēšana (Tiesa, spriedums, 2006. gada 13. jūlijs, no C-5/04 līdz C-98/04, EU:C:2006:461, 89. punkts; skat. arī spriedumus ārpus aizliegtas vienošanās radītu zaudējumu atlīdzības tiesībām, 1990. gada 19. jūnijs, *Factortame*, C-213/89, EU:C:1990:257, 20. punkts, un 1978. gada 9. marts, *Simmmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21./23. un nākamais punkts; skat. arī ģenerālvokāta Dž. Pitruccella [*G. Pitruzzella*] secinājumus, 2022. gada 8. septembris, *Repsol*, C-25/21, EU:C:2022:659, 84. punkts). Atsevišķus elementus nedrīkst aplūkot izolēti; efektivitātes nodrošināšanai ir jāautā, vai valstu noteikumi attiecībā uz iespējām kopīgi īstenot prasījuma tiesības par aizliegtas vienošanās nodarītu kaitējumu “to kopsakarā” padara praktiski neiespējamu vai pārlietu sarežģītu ar Savienības tiesībām piešķirto tiesību īstenošanu (Tiesa, spriedums, 2019. gada 28. marts, *Cogeco*, C-637/17, EU:C:2019:263, 45. punkts; ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumi, 2019. gada 17. janvāris, *Cogeco*, C-637/17,

- EU:C:2019:32, 81. punkts, un secinājumi, 2004. gada 14. oktobris, *Berlusconi u.c.*, C-387/02, EU:C:2004:624, 109. punkts).
- 27 Vācijā efektīva, privāta tiesību īstenošana aizliegtas vienošanās jomā masveida vai izklidēta kaitējuma gadījumos ir iespējama tikai ar cesijas modeli, kāds tas ir šeit. Bez šī rīka iespējamajiem cietušajiem nav reālistiskas iespējas praktiski un efektīvi īstenot iespējamās prasījuma tiesības.
- 28 Prasījuma tiesību par aizliegtas vienošanās nodarīta kaitējuma atlīdzināšanu īstenošana ir faktiski, ekonomiski un tiesiski kompleksa un tāpēc laikietilpīga, dārga un riskanta. Lielais laika patēriņš un augstie izdevumi, kā arī tiesvedības risks it īpaši patērētājiem, kā arī maziem un vidējiem uzņēmumiem ir nesamērīgs, tāpēc racionālas apātības dēļ prasījuma tiesības regulāri netiek īstenotas (skat. ģenerālvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumi, 2014. gada 11. decembris, *CDC*, C-352/13, EU:C:2014:2443, 29. punkts). Šī racionālais intereses trūkums ir pārvarams tikai īstenojot prasījuma tiesības apvienotā veidā, jo tā tiek sadalītas izmaksas par ekspertiem un juridiskajiem konsultantiem, kā arī (procesa) risks (ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumi, 2019. gada 29. jūlijs, *Otis*, C-435/18, EU:C:2019:651, 88. punkts; ģenerālvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumi, 2014. gada 11. decembris, *CDC*, C-352/13, EU:C:2014:2443, 29. punkts).
- 29 Visas šīs problēmas rodas it īpaši “stand-alone” lietās, jo tad atsevišķs iespējamais cietušais nevar pat atsaukties uz pretmonopola iestāžu nolēmumu, kam būtu saistošs spēks procesā par aizliegtas vienošanās radīto zaudējumu atlīdzināšanu. Gluži otrādi, viņam pat ir jāpierāda aizliegtas vienošanās tiesību pārkāpums. To, ka tas faktiski ir saistīts ar būtiskām grūtībām, jau empīriski apliecina tas, ka praksē gandrīz nemaz nav “stand-alone” prasību.
- 30 Vienlaikus lietās, kurās pretmonopola iestādes neiejaucas, privāta tiesību īstenošana ir vienīgā iespēja sasniegt arī sabiedrības interesēs pastāvošo Savienības tiesību mērķi aizsargāt konkurences tirgus organizāciju un atturēt potenciālus aizliegtas vienošanās dalībniekus. Tātad “stand-alone” prasības ir būtiskas tiesību īstenošanai aizliegtu vienošanos jomā, arī ņemot vērā ierobežotās iestāžu kapacitātes, tāpēc “stand-alone” prasītāju pozīciju nedrīkst vēl vairāk pasliktināt salīdzinājumā ar “follow-on” prasītājiem (skat. ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumi, 2019. gada 17. janvāris, *Otis*, C-435/18, EU:C:2019:651, 52. punkts).
- 31 Prasījumu apvienošana novērš arī atkārtotu to pašu pierādījumu vākšanu un risku, ka dažādas tiesas pieņem atšķirīgus nolēmumus par tiem pašiem kompleksajiem tiesību un faktiskajiem jautājumiem paralēlos tiesas procesos.
- 32 Salīdzinot interesi efektīvi īstenot Savienības tiesības (šeit – LESD 101. pantu) ar iedarbību ierobežojošās valsts tiesību normas (šeit – Juridisko pakalpojumu likuma) mērķiem, jākonstatē viennozīmīgs Savienības tiesību īstenošanas intereses pārsvars.

- 33 3. Visbeidzot, ir šaubas par to, vai no Juridisko pakalpojumu likuma katrā ziņā izrietošais piedziņas aizliegums attiecībā uz aizliegtas vienošanās nodarīta kaitējuma atlīdzināšanas prasījumiem nepārkāpj iespējamo cietušo tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību (Pamattiesību hartas 47. panta 1. punkts; LES 6. panta 3. punkts, ECPAK 13. pants).
- 34 Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību nozīmē, ka ir nepieciešams efektīvs tiesiskās aizsardzības līdzeklis, kas ir piemērots Savienības tiesību aktos aizsargātā tiesiskā stāvokļa īstenošanai. Tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību ir jāietver vismaz tas, ka tiesiskās aizsardzības līdzeklis atbilst efektivitātes principam. Tas ietver arī to, ka personas, kas vēlas vērsties tiesā, nedrīkst tikt atturētas no tiesību īstenošanas pārāk lielu finansiālu risku dēļ. Saskaņā ar to valsts tiesību akti nedrīkst nodrošināt tikai tādas tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ar kuriem persona, kas vērsas tiesā, tiek pakļauta riskam, ka šāda prasība tai radītu nelabvēlīgāku situāciju par to, kādā tā būtu atradusies tiesvedības neesamības gadījumā (Tiesa, spriedumi, 2008. gada 15. aprīlis, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 51. punkts, 2002. gada 21. novembris, *Cofidis*, C-472/00, EU:C:2002:705, 34. punkts, 2008. gada 25. novembris, *Heemskerk*, C-455/06, EU:C:2008:650, 47. punkts, un 2009. gada 24. marts, *Danske Slagterier*, C-445/06, EU:C:2009:178, 63. punkts).
- 35 Šīs prasības nav izpildītas, ja iespējamajiem cietušajiem masveida vai izklaidēta kaitējuma atlīdzināšanas prasījumu tiesību īstenošanai ar cesijas modeli tiek atņemts vienīgais efektīvais tiesiskās aizsardzības līdzeklis un ja vienīgā viņiem pieejamā iespēja būtu prasīt zaudējumu atlīdzību, iesniedzot atsevišķas prasības. Pat ja viņi to darītu, pārvarot “racionālo intereses trūkumu”, viņiem būtu jāsedz izmaksas par ekonomikas ekspertiem un specializētiem juridiskajiem konsultantiem, kas parasti nav samērīgas ar strīda vērtību katrā atsevišķā procesā. Turklāt “stand-alone” procesā viņiem par attiecīgām izmaksām vispirms būtu jāidentificē aizliegtas vienošanās tiesību pārkāpums, pēc tam tas jāizpēta un visbeidzot jāizklāsta un jāpierāda tiesas procesā.